

Na dan vernih duš

Nekateri pravijo temu spominskemu dnevu na naše mrtve dan mrtvih, toda pri srcu nam je bolj staro slovensko ime dan vernih duš, ker v njem je čutiti če že ne več ljubezni, pa vsaj več upanja in povezanosti tudi onkraj groba. V tem imenu je vsebovano prepričanje, da s smrtjo vendarle ni vse končano in da se bomo nekoč spet srečali z onimi, ki so umrli pred nami. Nekaterim se zdi to samo usmiljena tolažba, toda verni kristjani so trdno prepričani o tem in to jim pomaga živeti naprej, ko jih zadene, včasih tako kruto in nepričakovano, smrt njihovih dragih.

Po obojem pojmovanju pa življenje ni samo ekzistenca, ampak je predvsem sestavljeno iz dejanj. Ljudi se spominjamo predvsem po njihovih dejanjih. Spominjamo se matere in njenih dobrih dejanj, spominjamo se očeta in njegove neprestane skrbne dejavnosti v naše dobro, spominjamo se s priznanjem dejanj svojih sorodnikov in prijateljev, pa tudi naših slavnih mož. Za človekom ne ostane le spomin in upanje na novo svidenje, ostanejo tudi njegova dejanja in s tem del njega samega. To je izdelal on ali ona, pravimo, ko gledamo kak predmet, ki je izšel iz zdaj že mrtvih rok, in zdi se nam, da živi v delu pokojnika ali pokojnice naprej nekaj njegove osebnosti, nekaj njegove duše in njegovih misli, nekaj njegove ustvarjalnosti. Tembolj, če je zapustil za seboj velika dela.

Za marsikom ni ostalo nič materialnega, toda ostal je lep, prisrčen spomin, spomin na tisto, kar nam je dajal, ko je bil živ, svojo dobroto, svoje znanje, svojo vedrino, svoje modre nasvete, svoje opomine. To je danes del nas samih. Pomaqal nas je narediti takšne, kakršni smo. Nič, kar je dobrega, ne gre v izgubo. Vsako drobno dejanje pusti za seboj neizbrisno in neminljivo sled. Nadaljuje se v drugih, čeprav tega čez nekaj časa ni več videti. Toda v resnici je utkano v vse življenje, ki nas obdaja. Kakšno bi bilo to življenje brez dobrih dejanj nešteti ljudi, ki so živeli pred nami? Brez njih bi ne bilo kulture, bi ne bilo omike, bi ne bilo literature, bi ne bilo niti zgodovine. Vsa zgodovina ni drugega kot vsota dejanj vseh tistih, ki so živeli pred nami. In mi ponižno dodajamo svoja velika in majhna dejanja k njihovim, v želji in upanju, da jih bodo vredna. Iz tega je stkana tudi slovenska zgodovina.

Ko hodimo na dan vseh vernih duš po pokopališču, prebiramo imena na nagrobnikih in se spominjamo na obraze, na besede, na glasove, ki jih ni več, a o katerih se nam zdi, da še trepetajo v poznojesen-

dalje na 3. strani ■

Se je Avstrija odločila za novo manjšinsko politiko?

»Obe strani (Avstrija in Jugoslavija, op. ur.) sta poudarili pozitivno vlogo narodnih skupnosti kot dejavnika zблиževanja narodov na obeh straneh meje, kot mostu med obema državama ter kot dejavnika krepitve medsebojnega razumevanja in dobrososedskih odnosov. Podčrtali sta pomen vsestranskega razvoja slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v Avstriji, ki je pogoj za ohranitev njune narodne identitete.«

»Avstrijska stran je poudarila svojo pripravljenost, da izpolni vse obveznosti, ki izhajajo iz državne pogodbe, in ostale mednarodnopravne obveznosti. Naredila bo vse, da zagotovi obstoj in uspešen razvoj slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v Avstriji ter da zagotovi spoštovanje njunih jezikov in njune narodnosti, razvoj njune kulture, izobrazbe in gospodarskega stanja. Obe strani sta se strinjali, da sta dialog in sodelovanje med avstrijsko zvezno vlado in zastopniki organizacij hrvaške in slovenske narodne skupnosti najboljša pot za reševanje vseh vprašanj, ki se tičejo položaja in pravic omenjenih narodnih skupnosti.«

Tako se dobesedno glasi tisti del skupnega avstrijsko - jugoslovanskega poročila, ki se tiče vprašanja slovenske in hrvaške na-

rodne manjšine v Avstriji in ki je bilo objavljeno 20. oktobra ob sklepu uradnega obiska jugoslovanskega zunanjega ministra Josipa Vrhovca na Dunaju. Priznati je treba, da mora ta del poročila zadovoljiti prizadeti narodni manjšini v Avstriji, saj so navedena natančna načela, po katerih naj bi avstrijske oblasti izoblikovale in vodile svojo manjšinsko politiko.

Kar poznavalcu razmer takoj pade v oči, je dejstvo, da skupno poročilo niti z besedico ne omenja zloglasne sedmojuljske zakonodaje, ki naj bi bila po dosedanjih izjavah tudi avstrijske zvezne vlade dokončno uredila problematiko slovenske manjšine na Koroškem, a ki jo Slovenci odločno odklanjajo, ker je grobo krivična, saj je znano, da bi po tej zakonodaji bila kratkomalo zapечатena narodna usoda lepega dela koroških Slovencev.

Če sodimo po vsebini zgornjega poročila, lahko upravičeno trdimo, da se je avstrijska zvezna vlada odločila za novo manjšinsko politiko, in sicer za takšno, ki naj obema narodnima manjšinama zagotovi ne le obstoj, temveč tudi vsestranski razvoj, kajti le v teh pogojih bosta manjšini med

(Dalje na 2. strani)

Pred krizo v deželi?

Medtem ko pišemo, še ne vemo, kako se bo zaključilo vrhunsko zasedanje tajnikov političnih strank, ki sestavljajo sedanjo večino v deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine. Sestanek bo v soboto. Predstavniki Krščanske demokracije, komunistične partije, socialistične, socialdemokratske in republikanske stranke ter Slovenske skupnosti bodo po vsej verjetnosti vzeli na znanje dejstvo, da je deželni odbor, ki ga sestavljajo predstavniki Krščanske demokracije in ki ga od zunaj podpirajo zgoraj omenjene stranke, zašel v hudo krizo, tako da grozi njegov odstop.

Za izvolitev novega deželnega odbora so se prvi izjavili socialdemokrati, ki pa niso navedli natančnih razlogov, a so dali jasno razumeti, da bi želeli sami sodelovati v novi deželni vladi. Tudi socialisti bi bili pripravljeni vstopiti v novo vlado, če bi se v deželni upravi odpravile »birokratske pomanjkljivosti« in če bi se izoblikoval natančen program dela. Kaj s temi besedami so-

cialisti pravzaprav mislijo, je težko razumeti. Komunisti so se postavili na stališče, ki je vsekakor resno in odgovorno, saj pravijo, da so zoper krizo, če se prej ne najde primerna rešitev, oziroma če prej ne pride med strankami do sporazuma glede sestave nove deželne vlade. Komunisti so drugače zelo kritični do sedanje vlade in bi želeli, da bi deželni svet izvolil novo, v kateri bi bili predstavniki vseh strank, ki sestavljajo sedanjo večino v deželnem svetu.

Spričo zavzemanja stališč vsevprek se nam zdi čuden molk Slovenske skupnosti. Res je, da je slovenska stranka bila že svoj čas zagrozila, da bo izstopila iz zaveznitva, če se ne bodo izvajale točke sporazuma, ki se tičejo slovenske narodne manjšine, vendar se je kasneje ta stranka zavila v molk, proti kateremu se ni zagrešila niti te dni, ko vsi njeni zavezniki živahno in glasno razpravljajo o nadaljnji usodi Comellijske deželne vlade.

RADIO TRST A

□ NEDELJA, 4. novembra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 11.05 Mladinski oder: »Peter v Afriki« (Andrej Pisani), RO; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.05 »220 volt - ali ne vtikaj se v bližnjega vtičnico«; 15.00 Šport, glasba ter neposredni prenosi; 19.00 Poročila.

□ PONEDELJEK, 5. november, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 10.00 Kratka poročila; 12.00 »220 volt - ali ne vtikaj se v bližnjega vtičnico«; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.05 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Nikolaj Vasiljevič Gogolj: »Mrtve duše«; 15.00 Glasbeni ping pong; 15.30 Kratka poročila; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

□ TOREK, 6. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Primer na napitnina«, radijska drama; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Vam še ugajajo?; 12.00 Kulturno pismo; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.05 Odraslim prepovedano!; 15.00 Rezervirano za ...; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Doba kantavtorjev; 16.00 Kulturne rubrike slovenskih časopisov v Italiji; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.00 »Na vlaku«, radijska igra; 19.00 Poročila.

□ SREDA, 7. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 Iz naših oddaj; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Pod Matajurjem; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.05 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Grazia Deledda: »Golobje in jastrebi«; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Najnovejša izdaja plošč; 16.30 Jugotonov expres; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 17.25 Slavni pevci; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Slovenska književnost v Italiji; 19.00 Poročila.

□ ČETRTEK, 8. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Josipina«, dramatisirana zgodba (Slavko Grum - Franc Uršič), izvedba SNG v Trstu; 10.00 Kratka poročila; 11.35 Jugoslovanski pevci; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.05 Otroško okence; 14.30 Na goriškem valu; 15.00 Kratka poročila; 16.00 Glasbeni trenutek doma in drugje; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Četrtekova srečanja; 19.00 Poročila.

□ PETEK, 9. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Domače popevke; 12.00 Četrtekova srečanja; 12.30 Pesmi brez besed; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.05 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Grazia Deledda: »Golobje in jastrebi«; 15.00 Po končani univerzi; 15.30 Kratka poročila; 16.00 Mikrofon v razredu; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturni dogodki in monografije; 19.00 Poročila.

□ SOBOTA, 10. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Sangè«, radijska igra (Takahashi Kazumi in Miyamoto Ken - Franc Jeza), izvedba RO; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Näs anu zutra, oddaja o Reziji; 12.30 Pesem poje o ...; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.05 Otroško okence; 14.30 Vse lepo, vaš Peter!; 15.30 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Portreti naših igralcev; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Za spoštovanje človeških pravic

Papež Janez Pavel II. je imel v nedeljo nagovor na 70 tisoč vernikov, ki so se zbrali na trgu svetega Petra v Rimu. Obravnaval je številna aktualna vprašanja, med njimi ozemeljski spor med Argentino in Čilom, izginotje številnih oseb v Argentini, položaj beguncev iz Kambodže ter proces v Pragi proti disidentom, ki se borijo za spoštovanje človeških pravic

Glede izginulih oseb v Argentini in Čilu so bile po vseh cerkvah v Italiji molitve. Papež je poudaril svojo solidarnost do teh žrtev in do njihovih družin. Dejal je, da je treba rešiti to težko vprašanje ne samo v korist prizadetih družin, marveč za blaginjo in mir celotnih narodnih skupnosti. Dodal je, da je treba spoštovati fizično in moralno osebnost vsakega človeka.

Glede Kambodže je Janez Pavel II. povedal, da od vseh strani dobiva prošnje, naj posreduje v korist ljudstva Kambodže,

kjer je na stotisoče žrtev in beguncev. Število tamkajšnjega prebivalstva se je zmanjšalo tudi zaradi lakote in bolezni. Katoliške organizacije pošiljajo obširne podpore kamboškemu beguncem, ki so se zatekli v Tajsko. Besede o Kambodži je papež zaključil s pozivom, da se preneha s prelivanjem krvi. Čeprav niso kristjani — je rekel Sveti Oče — so ti ljudje naši bratje in otroci božji kot mi.

V nadaljevanju je papež opozoril, da ni mogoče ostati brezbrizen do procesa, ki je bil v Pragi proti disidentom, ter je imel velik odmev po vsem svetu. Spominjam na ta dogodek — je pojasnil Janez Pavel II. — ker mi je Češkoslovaška posebno pri srcu.

Papež je nato navedel besede, katere je gledč spoštovanja temeljnih človeških pravic izrekel 2. oktobra pred predstavniki Združenih narodov.

Se je Avstrija odločila za novo manjšinsko politiko?

■ nadaljevanje s 1. strani

drugim mogli opravljati vlogo mostu, vlogo povezovalca med obema državama in njunimi narodi.

Koroški Slovenci in gradiščanski Hrvatje so prav gotovo stvarni ljudje, ki znajo dobro ločiti načelne izjave in zagotovila od načina in oblika, po katerih se ta načela izvajajo v vsakdanjem življenju. Zato ni prav nobenega razloga, da bi se zadovoljili z zgornjimi, sicer pravnimi, modrimi in daljnovidnimi izvajanjem, saj se zavedajo, da ureditev njihovih življenjskih vprašanj ni toliko in zlasti ne v odločilni meri odvisna od zunanjih dejavnikov, pa naj bosta še tako pomembna, kot sta v resnici obe državi, temveč predvsem od njihove volje same, da se ohranijo kot Slovenci in Hrvatje; ta volja pa se more izoblikovati in ohraniti, če obstajajo določeni pogoji moralne in materialne narave.

Ne glede na to, vsekakor drži, da je skupno avstrijsko - jugoslovansko poročilo temeljne važnosti za nadaljnje politično delo in za nadaljnji politični boj obeh narod-

nih manjšin za priznanje in zagotovitev njunih pravic. Prav tako se nam zdi velikega pomena izjava komisije za mednarodne odnose skupščine Socialistične republike Slovenije, ki je prejšnji teden posvetila posebno sejo stanju odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo in ki je zasedala le nekaj dni po obisku jugoslovanskega zunanjega ministra na Dunaju. Komisija je namreč poudarila, da je »Jugoslavija življenjsko zainteresirana za obstoj in nadaljnji razvoj slovenske in hrvaške narodnosti v Avstriji in da jemlje na znanje pripravljenost uradne Avstrije, da v enakopravnem dialogu z manjšinskimi organizacijami izpolni vse obveznosti iz državne pogodbe in tiste, ki izhajajo iz mednarodnega prava«.

Smernice za urejanje in reševanje manjšinskih vprašanj v Avstriji so torej jasno nakazane. Slovenci in demokratično javno mnenje zdaj zlasti pričakujejo, da se pričnejo razgovori o reševanju konkretnih vprašanj. Samo od poteka in izida teh razgovorov bo odvisno, če bomo smeli napisati, da je Avstrija zares odprla novo stran v svoji manjšinski politiki.

NATO in predlog Leonida Brežnjeva

Na tiskovni konferenci v kanadskem mestu Ottawi je predsednik vojaške komisije Atlantske zveze norveški general Gundersen izjavil, da bi zahodni svet zelo slabo ravnal, če bi se odpovedal modernizaciji svojega vojnega arzenala v Evropi v zamejno za zmanjšanje števila oboroženih sil in števila tankov, kot ga je napovedal sovjetski predsednik Brežnev v svojem govoru v vzhodnem Berlinu. General Gundersen je opozoril, da 20 tisoč mož, ki bi jih Sovjetska zveza umaknila iz držav varšavskega pakta, predstavlja le pet odstotkov sovjetskih sil v Vzhodni Evropi. Tisoč oklopnih vozil,

ki bi jih Sovjeti prav tako umaknili, pa predstavlja sedem ali osem odstotkov vseh tankov, ki jih ima Sovjetska zveza v državah Vzhodne Evrope. General Gundersen je dejal, da obstaja med obema taboroma hudo neravnovesje, saj imajo države Varšavskega pakta kakih 150 tisoč vojakov več kot Atlantska zveza, medtem ko so oklopnja vozila v sovjetskem taboru v razmerju tri proti ena v primerjavi s silami Atlantske zveze. Norveški general Gundersen je že tri leta predsednik vojaške komisije Atlantske zveze in ga bo spomladi zamenjal kanadski admiral Robert Falls.

Z druge strani meje

Slovo od dveh mož

V zadnjem času so se v Mirnu pri Gorici poslovili od dveh mož, ki sta globoko zaorala v dogajanja v tej vasi v obdobju več desetletij. Prvi je lazarist Alojzij Trontelj, ki je umrl na Mirenskem Gradu 15. oktobra. Že pred leti ga je zadela možganska kap in je od takrat dalje bil priklenjen na invalidski voziček.

Misijonar Trontelj se je rodil v Šentvidu pri Stični 17. aprila 1907, v Ljubljani je obiskoval klasično gimnazijo in bogoslovje, v mašnika pa je bil posvečen leta 1933. Pokojnik je vse svoje življenje izkazoval izrazit gospodarski in organizacijski čut, zato je bil že pred vojno imenovan za ravnatelja misijonske tiskarne v Grobljah. Med vojno je kot begunec odšel v Srbijo, kjer je deloval med slovenskimi begunci v Kragujevcu. Po osvoboditvi je še v Srbiji začel izdajati mesečnik »Cerkveni zvon«. Službena pot ga je zanesla spet v Groblje in nato na Mirenski Grad, kjer si je pridobil velike zasluge z obnovo duhovniške hiše, kjer danes delujejo lazaristi, in samostana, sedaj Doma upokojenih sester - usmiljenk. Pok. Trontelj je bil velik prijatelj umetnika Toneta Kralja, ki je cerkev na Mirenskem Gradu okrasil s križevim potom, novim glavnim oltarjem in z upodobitvami prizorov iz Marijinega življenja. Kralj je izdelal tudi sliko trpečega Kristusa za Svede stopnice. Bolezen je pok. Trontelju prekrizala uresničitev nadaljnjih načrtov, med drugim izdajo monografije o cerkvenem slikarstvu Toneta Kralja na Primorskem in izdelavo podob Križevega pota ob cesti na Mirenski Grad. Pogreb Alojzija Trontelja je bil 17. oktobra na Mirenskem Gradu ob veliki udeležbi ljudstva in duhovnikov.

V petek, 19. oktobra, pa je po težki bolezni v zdravilišču na Golniku preminil dolgoletni mirenski organist Venčeslav Budin. Pokojnik se je rodil 25. januarja 1908 v Mirnu in se je pred vojno zaposlil kot trgovski nameščenev v Gorici. Že leta 1926

je začel redno orglati v mirenski župnijski cerkvi in to službo opravljal skoraj do smrti. 15. avgusta letos, na praznik Velikega šmarna, ko je bilo njegovo zdravje že resno načeto, se je še zadnjič podal na kor in tudi sam zapel. O tem dnevu je kasneje sam dejal, da je bil to njegov labodji spev. Venčeslav Budin je mirenski cerkveni pevski zbor samostojno vodil od leta 1929, točno 50 let, in ga dvignil na zavidljivo umetniško raven. Večkrat je z njim gostoval, skupaj s sopranistko Vilmo Bukovčevo, tudi v zamejstvu, tako v Zgoniku, Doberdolu in v Nabrežini. Vse svoje življenje je bil globoko predan glasbi ter je rad obiskoval koncerte in si tako širil svoje glasbeno obzorje. Pogosto smo ga srečavali tudi v Gorici, zlasti na tekmovanjih »C. A. Seghizzi« in na Cecilijankah. Pokojnik se je odlikoval po razgledanosti na različnih področjih, zato ni čudno, da je v domači vasi opravljal pomembne funkcije tudi v družbenem

življenju. Že pred vojno je bil tajnik Hranilnice in posojilnice, med vojno se je aktivno pridružil Osvobodilni fronti, po osvoboditvi pa je postal ravnatelj domačega Trgovskega podjetja. Več let je opravljal tudi službo tajnika Krajevne skupnosti. Živo se je zanimal tudi za zamejsko stvarnost. S članki z glasbenega področja se je občasno oglašal v Družini, Cerkvenem glasbeniku in tudi v Novem listu.

Pogreb Venčeslava Budina, ki je bil v nedeljo, 28. oktobra, v Mirnu, je bil izraz splošnega spoštovanja, ki ga je pokojnik užival. Na njem se je zbrala ogromna množica domačinov, prišli pa so tudi iz bližnje Gorice in s Tržaškega. Somaševanje duhovnikov in pogrebni obred je vodil pokojnikov brat Ivan Budin, poslovnine govore pa so imeli domači župnik Mirko Žakelj, nekdanji mirenski župnik Gašper Rudolf, zastopnica cerkvenega pevskega zbora Erika Makorič, predstavnik župnije Lovrenc Štanta in predsednik Krajevne skupnosti Dušan Pelicon. V zadnje slovo sta mu poleg domačega cerkvenega pevskega zbora, okrepjenega s pevci s Kapele, pela še prosvetna pevska zbora iz Mirna in iz Bilj.

Svojcem pokojnika izreka iskreno sožalje tudi naš list.

Koroška enotna lista po deželnih volitvah

Koroška enotna lista je pred kratkim imela v Celovcu zborovanje, na katerem so udeleženci proučili izid zadnjih deželnih volitev. Kot poroča Naš tednik, pa je na zborovanju bil zlasti govor o nadaljnjem delu in nastopanju. Zborovalci so bili mnenja, da bo treba predvsem temeljito proučiti socialno-politični ter gospodarski položaj in tej tematiki posvečati največjo pozornost.

Karel Smolle, ki je bil nosilec kandidatne liste na zadnjih deželnih volitvah, je na zborovanju naglasil, da je treba gibanje KEL razširiti ter mu zlasti z delom dati ustrezno udarnost in prožnost.

Zborovalci so razpravljali tudi o odnosih med Koroško enotno listo in obema srednjima slovenskima organizacijama, to

sta Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij. Poudarili so, da med Koroško enotno listo in omenjenima organizacijama ne more biti konkurence, saj jima KEL, ki je širše zasnovana, hoče le pomagati pri delu. KEL meni, da si je treba razdeliti delo predvsem na tistih področjih, na katera ne sega vpliv srednjih organizacij koroških Slovencev.

—o—

KURDI NADALJUJEJO SVOJ BOJ

V iranskem Kurdistanu se nadaljujejo boji med Kurdi in čuvarji islamske revolucije. Gverilci so v bližini Doaba napadli obhodnico redne iranske vojske in ranili 6 mož. Kurdi nadzorujejo cesto med Mehabadom in Serdeshtom, prekinjene pa so telefonske in telegrafske povezave med mestoma Bane in Sekkez. Mesto Mehabed je v rokah kurdske demokratske stranke, na bližnjih planotah pa se nadaljujejo boji. Kurdski verski voditelj Khoseini je dejal, da so Kurdi pripravljani na pogajanja s teheranskimi oblastmi, vendar pod pogojem, da nemudoma odpokličejo iz Kurdistana oddelke čuvajev islamske revolucije in izpustijo na svobodo vse politične pripornike.

JUŽNI TIROLCI NA DUNAJU

Na Dunaju so se zaključili razgovori med odposlanstvom Južnotirolske ljudske stranke in avstrijskim zunanjim ministrom Pahrom. Ta je ob sklepu skoraj štiriurnega razgovora dejal, da bo dunajska vlada pozvala rimsko vlado, naj se izvedejo programske izjave ministrskega predsednika Cossiga o Južni Tirolski. Predsednik Cossiga je bil namreč zagotovil, da bo njegova vlada čimprej rešila še odprta vprašanja iz znanega južnotirolskega paketa, kot ustreza želji zainteresiranega prebivalstva.

Na dan vernih duš

■ nadaljevanje s 1. strani

skem ozračju okrog nas, se spet zavemo, kako neskončno važno in enkratno, nena-domestljivo in neponovljivo je vsako človeško bitje, od najmanjšega do najstarejšega. Vsakdo je imel, kot imamo tudi mi, ki smo še živi, neko svojo nalogo in poslanstvo v življenju. Morda samo to, da je vzdramil v nas čustvo usmiljenja, čustvo človeške vzajemnosti, željo pomagati nekemu, ki je bil nesrečen. Morda je živelo tisto bitje samo nekaj trenutkov, morda samo en dan, a tudi ono ni živelo zaman, izpolnilo je svojo skrivnostno, od Boga dano poslanstvo, ko je ganilo nekoga in ga napravilo boljšega, kot je bil prej, in če je ogrelo svet za še tako majčkeno kalorijo sočutja in ljubezni.

To so skrivnosti, katerim tu na tem svetu nikoli ne bomo prišli z razumom do konca, a dojemamo jih s srcem, z dušo. In vza-

jemnost duš je tista, ki ne prizna meje, katero začasno potegne smrt. Dan vernih duš je zato bolj kot dan samega spomina na mrtve dan živega občestva z njimi. V resnici niso mrtvi, živi so in čakajo na nas, da stopimo tudi mi čez tisti prag, katerega so oni že prestopili, da se združimo v veliko občestvo ljubezni in poveličanja. Skrivnost smrti in skrivnost življenja — v resnici je to ena sama, ista skrivnost z dveh različnih strani. In v tej skrivnosti ni nič strašnega, vse je tako lepo in naravno in poetično kakor frfotanje listja z jesenskega drevesa; vsi vemo, da to ni smrt, čeprav se tako zdi, ampak da so že na delu skrivnostne sile, ki ne priznajo smrti, ampak samo življenje. Naj se zdi vse še tako turobno in posvečeno smrti, toda v veselem vzkliku otroka, ki sledi z očmi padajočemu listu, je že jamstvo, da je smrt samo prenovitev življenja.

Trst klavrno umira, a kdo se zmeni za to?

V svoji zadnji številki smo poročali, kako je na Goriškem v teku živahna razprava o nadaljnji usodi mesta Gorice. Nekateri že več let opozarjajo, da mesto postopno »umira«, kar je med drugim razvidno od sestave njegovega prebivalstva, ki se čedalje bolj »stara«. Prav isto in morda še v večji meri velja tudi za Trst, saj iz statističnih podatkov izhaja, da je od skupnih 260 tisoč prebivalcev, kolikor jih šteje tržaška občina, kar 110 tisoč upokojencev. To naravnost porazno stanje skuša marsikdo prikrivati, čemur povečini botrujejo razni dejavniki, katerih skupni imenovalec pa je po vsej verjetnosti občutek krivde zaradi izbir pred mnogimi desetletji.

Naravnost tragično pa je, da se Trst in njegova vodilna plast nista znala oziroma ne znata drugače postaviti po robu postopnemu, a nezadržnemu hiranju in pro-

nju kot s tistim pojavom, ki se imenuje »Lista za Trst« in ki je prav gotovo nekaj iracionalnega, nekaj, kar se ne more in se ne da razložiti z zdravo pametjo.

Za mnoge Tržičane je zato vplivala kot mrzla prha izjava predsednika hrvaškega sabora Jureta Bilića med njegovim nedavnim obiskom v Furlaniji - Julijski krajini, iz katere jasno izhaja, da Jugoslavija ne bo v nedogled mirno gledala, kako njeni državljani potrošijo letno v Trstu milijardo dolarjev za nakup raznih drobnarij oziroma blaga široke potrošnje, češ da bi takšno stanje v bodočnosti še bolj slabilo gospodarski razvoj v Jugoslaviji in v Trstu samem. Predsednik Bilić je bil poleg tega zelo stvaren, saj je med drugim napovedal, da bodo na jugoslovanskem ozemlju zgradili v doglednem času vrsto veleblagovnic, v katerih bodo državljani lahko kupovali blago, ki ga zdaj iščejo v Trstu. Bilić je še pristavil, kako se jugoslovanske oblasti bavi-jo z mislijo, da bi po potrebi celo zaostri- le nadzorstvo na meji.

Vse pa kaže, da se pristojne oblasti v Trstu ne zavedajo, kaj se pripravlja na drugi strani meje, saj takorekoč dnevno opažamo, kako se v Trstu zapirajo restavracije, gostilne, kavarne in bari ter podobni lokali in kako se odpirajo nove trgovine, ki so namenjene predvsem, če že ne iz- ljučno, jugoslovanskim kupcem in »turi- stom«. Vse kaže, da velja v Trstu le za- kon o ponudbi in povpraševanju ter da se nihče na primer na tržaškem županstvu pri- tem ne vpraša, kam pravzaprav vodi takš- na politika. Nihče se predvsem ne vpraša, kaj se bo zgodilo s trgovinami in zlasti s sedanjiimi uslužbenci, ko se bodo uresničile napovedi predsednika hrvaškega sabora. Kje bodo dobili zaposlitev prodajalci in prodajalke, ki so leta in leta bili le v tem poklicu in drugih ne poznajo?

To so vprašanja, ki se nam porajajo, ko se zamislimo nad stanjem tržaškega gospo- darstva, ki ima v dobršni meri značaj kra- marstva, kar pa je v kričečem nasprotju z značajem in obliko gospodarstva, ki je zna- čilno za vsako moderno državo. Kako da v tržaškem občinskem svetu nihče ne sproži razprave o tem in podobnih vprašanjih?

Natečaj RAI-a

RAI - Italijanska radiotelevizija sprejema v službo na svojem deželnem sedežu v Trstu film- skega snemalca in električarja. Za električarja prihajajo v poštev naslednji pogoji. Rojen mora biti po 1. januarju leta 1944, imeti mora dip- lomo nižje srednje šole, vozniško dovoljenje vr- ste B, in mora imeti stalno bivališče na ozemlju Furlanije - Julijske krajine.

Filmski snemalec mora biti poklicno usposo- bjen, imeti diplomu višje srednje šole, vozniško dovoljenje vrste B in stalno bivališče na ozem- lju Furlanije - Julijske krajine. Rojen mora biti po 1. januarju leta 1944.

Prošnje je treba poslati na naslednji naslov:

RAI - RADIOTELEVISIONE ITALIANA
TRST - Ulica Fabio Severo, 7

Kdor se zanima za službo električarja, mora prošnjo izročiti do 7. novembra. Kdor se zani- ma za službo filmskega snemalca pa do 11. no- vembra.

Prosilci bodo povabljeni na razgovor, ki se bo tikal glavnih značilnosti službe in podrobnosti izpita, ki ga bodo zainteresiranci morali polaga- ti. Filmski snemalec, ki bo sprejet v službo, se bo kasneje udeležil tečaja o elektronskem snemanju.

Evropska gospodarska skupnost

Zunanji ministri Evropske gospodarske skupnosti, ki so se pred enim tednom sestali na Irskem, so imeli novo dvodnevno za- sedanje v Luxemburgu.

Na delovnem sporedu konference so bila naslednja vprašanja: sporazum o pridru- žitvi Cipra k Evropski gospodarski skup- nosti, pogajanja s Turčijo, pogajanja o sprejemu Portugalske v skupnost, odnosi med skupnostjo ter Zvezo za jugovzhodno Azijo, finančne in tehnične podpore deže- lam v razvoju, ki niso pridružene k Evrop- ski gospodarski skupnosti, dodatne nujne podpore Kambodži, nova konvencija med Evropsko gospodarsko skupnostjo ter zao- stalimi deželami Afrike, Karibskega pod-

ročja in Tihega morja, katero bodo 31. ok- tobra podpisali v Lomèju, ter večstranska trgovinska pogajanja v Ženevi v okviru GATT-a.

Končno so zunanji ministri izmenjali misli o pripravah na zasedanje Evropskega sveta, ki bo čez en mesec v Dublinu. To bo vrhunski sestanek ministrskih predsed- nikov.

—o—

V soboto, 20. t.m., je bila v Bujah v Istri slo- vesnost pobratenja med tamkajšnjo občino in de- vinsko-nabrežinsko občino. Temeljno listino sta podpisala predsednik bujske občine Valentin Ja- kac in devinsko-nabrežinski župan Albin Škerk.

NAGRADA MESTA TRST

Na tržaškem županstvu so v ponedeljek, 29. oktobra razglasili zmagovalce letošnje- ga glasbenega natečaja za »Nagrado mesta Trsta«. Mednarodno razsodišče je z ogrom- no večino glasov podelilo prvo nagrado fur- lanskemu skladatelju Francu Dominuttiju za skladbo Magnificat za orkester in zbor. Dominutti poučuje na tržaškem conserva- toriju Tartini. Bil je učenec profesorjev Viozzija in Zanettovicha. Zanimivo je, da je Mednarodno razsodišče prvo nagrado po- delilo po štirih letih. Druga in tretja na- grada sta bili podeljeni skladateljema iz Vzhodne Nemčije. Dominutti je mlad glas- benik in poučuje kompozicijo na tržaškem konservatoriju Tartini.

ODLIČJE ZA NOBELOVCA

Tržaška pokrajinska uprava je sklenila podeliti zlato odličje ravnatelju Mednarod- nega središča za teoretično fiziko v Mira- maru, ki je letos prejel Nobelovo nagrado za fiziko. To je prof. Abdus Salam, ki je že od ustanovitve ravnatelj Mednarodnega središča v Miramaru. S svojim sklepom želi tržaška pokrajinska uprava izraziti poseb- no priznanje znanstveniku, ki je s svojim delom in s svojo prisotnostjo v Trstu ovred- notil tudi to mesto. Tržaška pokrajinska uprava bo znanstveniku podelila zlato od- ličje na slovesnosti, ki bo 5. novembra.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV

Trst - Donizettijeva 3

vabi na predavanje VINKA BELIČIČA

SKA ob 25-LETNICI DELOVANJA

Slovenski ustvarjalec bo spregovoril o delu in pomenu Slovenske kulturne akcije, ki slavi letos srebrni jubilej.

Ob predavanju bodo priredili tudi razstavo knjig založbe SKA.

Večer bo v dvorani Slovenske prosvete v pone- deljek, 5. novembra, ob 20.15.

—o—

ZAGONETNA SMRT FRANCOSKEGA MINISTRA

V mlaki sredi gozda v pariškem pred- mestju so v torek odkrili truplo francoske- ga ministra za delo Roberta Boulina. Po- kojnik je imel 59 let in je v vladi sodeloval od leta 1941. Po poklicu je bil odvetnik. Najprej je bil več let podtajnik v raznih ministrstvih, od leta 1968 pa je odgovarjal za ministrstvo javnih del. V poznejših letih je bil minister za kmetijstvo, zdravstvo, e- konomijo in finance. Končno je lani pre- vzal ministrstvo za delo. Medtem ko je za- radi gospodarske krize, inflacije in brez- poselnosti v zadnjih mesecih znatno upad- la popularnost ministrskega predsednika Barreja, si je Boulin pridobil vrsto simpa- tij in vse je kazalo, da bo v kratkem po- stal novi ministrski predsednik. V pretek- lih dneh ga je satirični tednik »Le canard enchainé« ostro napadel in dal razumeti, da so mu nakup vile ob Azurni obali omo- gočili mafijski krogi.

Policijsko poročilo o odkritju trupla je zelo skopo. Rečeno je le, da so Boulinovo truplo našli poleg avtomobila in da je tre- ba smrt verjetno pripisati samomoru.

DAROVİ IN PRISPEVKI

Namesto cvetja na grob pok. Ane Debernardi por. Parovel in pokojnega Justa Vatta - Vatovec daruje Marija M. 10.000 lir za tiskovni sklad No- vega lista.

Zanimiv začetek kulturne sezone v Gorici

V našem mestu je bil začetek letošnje kulturne sezone izredno zanimiv in bogat, bodisi kar se tiče slovenske kot italijanske kulturne dejavnosti. Ljubitelji glasbe, fotografije, literature in zgodovine so lahko v zadnjih tednih doživeli lepa presenečenja; reči bi mogli, da je bilo za vse okuse že precej prireditev, na vseh področjih in na visoki ravni. Če bi hoteli omeniti samo važnejše dogodke, bi lahko rekli, da je prišlo do organizacije že tradicionalnih kulturnih prireditev, kot so na primer »Srečanja z avtorjem« in »Glasbena srečanja« v režiji goriške občinske uprave, ali začetek glasbene in v kratkem gledališke sezone v priredbi slovenskih kulturnih organizacij in društev. V ta okvir spadajo koncerti orgelskega mojstra Huberta Berganta, ki je pretekli četrtek izvajal v goriški stolnici vrsto skladb Franza Liszta, ali koncert Komornega zbora iz Nove Gorice, ki je nastopil v goriškem Avditoriju, in še koncert

Slovenskega komornega orkestra prav tako v Avditoriju pretekli torek. V razstavnici dvorani istega kulturnega središča je bila razstava »Kamen na kamnu« in predavanje prof. Jožeta Pirjevca o Henriku Tumi. V okviru »Srečanj z avtorjem« sta bila že dva večera, in sicer prvo srečanje z Robertom Gervasom, drugo pa s tržaškim pisateljem C. Cergolyjem, ki je predstavil svoje zadnje delo, »Kompleks cesarja«. Pretekli petek je imel samostojen koncert tržaški pianist Claudio Crismani, ki je pred polno dvorano izvajal izključno skladbe F. Liszta.

Skratka lahko rečemo, da smo v našem mestu kar neverjetno »postreženi« s številnimi kulturnimi prireditvami in da bo tako tudi v bodočnosti. Na programu so zanimive manifestacije: začetek gledališke sezone SSG, sredi novembra Cecilijanka, v četrtek 22. novembra bo v goriškem Avditoriju znani virtuoz Severino Gazzelloni, nato Slovenski oktet, nadaljevala se bodo srečanja z avtorji italijanske literature (Fallaci, Biagi in še drugi). Mogoče je taka sezona le preveč obremenjujoča, saj je publika v glavnem vedno ista in včasih so prireditve tako nakopičene, da je težko izbrati; vsekakor nihče ne more trditi, da v Gorici ni razgibanega kulturnega življenja, čeprav morda preveč v tradicionalni obliki. Dejstvo pa je, da je prireditev kar precej in za vse okuse.

Grobnica - spomenik v Gorici

Na goriškem pokopališču je bila v soboto, 27.10., svečanost odkritja grobnice-spomenika jugoslovanskim partizanom, ki so padli med zadnjo vojno na področju goriške in videmske pokrajine. Grobnico so postavile jugoslovanske oblasti po sporazumu z italijansko vlado. V tej grobnici počivajo posmrtni ostanki 36 borcev, na spomeniku pa je vklesanih nadaljnjih 41 imen padlih v boju proti nacizmu in fašizmu.

Svečanosti so se udeležili predstavniki italijanske vlade, deželne vlade, goriške pokrajine in številnih občin na Goriškem. Jugoslovansko odposlanstvo je vodil član zvezne vlade Vajo Skendžič. V delegaciji so med drugim bili predsednik komisije za mednarodne odnose pri skupščini Slovenije Bojan Lubej, jugoslovanski veleposlanik v Rimu Jovič, generalni konzul v Trstu Cigoj in njegovi sodelavci ter predstavniki

Združenja zveze borcev narodnoosvobodilne vojne iz Slovenije. Vojaške časti je padlim izkazal oddelek italijanske vojske. V imenu jugoslovanske delegacije je spregovoril Vajo Skendžič, v imenu italijanske vlade pa goriški prefekt Barrasso. Grobnico-spomenik je prevzela v varstvo goriška občina, ki jo je na svečanosti zastopal odbornik Moise. Na svečanosti sta sodelovala godba na pihala z Vogrskega ter moški zbor »Franc Zgonik« iz Branika.

—o—

NOVI ODBOR PROSVETNEGA DRUŠTVA »HRAST«

V začetku oktobra je bil v Doberdolu občni zbor domačega prosvetnega društva »Hrast«, ki že dolgo let deluje in se aktivno udejstvuje v tej občini na Krasu. Občnega zbora, ki je bil v župnijski dvorani, se je udeležilo lepo število članov, prisotni pa so bili tudi predsednik ZSKP iz Gorice dr. Humar ter predstavnik števerjanskega in štandreškega društva. Izčrpno poročilo o delovanju društva »Hrast« je podal dr. Franka Ferletič, o pevskem udejstevanju je poročal Karlo Lavrenčič, o športu pa dr. Maks Gergolet. Po daljši razpravi so sledile volitve novega društvenega odbora, ki ga sestavlja 15 članov. Na prvi seji novoizvoljenega odbora 22. oktobra so za predsednika izvolili Maria Vižintina, za tajnico Franko Ferletič, za blagajnika pa Stanka Ferfoljo; na seji so se dogovorili o bodočem delovanju. Ostali člani odbora so Franc, Arnaldo in Gabrijel Ferfolja, Viktor in Renco Frandolič, Jordan, Mario in Berto Ferletič; Maks Gergolet, Mirjam in Ivan Vescovi ter Karlo Lavrenčič.

—o—

KENNEDY BO KANDIDIRAL

Senator Edvard Kennedy bo uradno predložil kandidaturu za nastop na predsedniških volitvah 7. novembra. To je sporočil na tiskovni konferenci njegov svak Stephen Smith. Tiskovno konferenco so sklicali ob ustanovitvi posebnega volilnega odbora, ki bo podpiral Kennedyjevo kandidaturu. Glavni Kennedyjev nasprotnik v demokratski stranki je predsednik Carter, ki bo uradno predložil lastno kandidaturu 4. decembra.

LETOŠNJA SREDNJEVROPSKA SREČANJA POSVEČENA G. I. ASCOLIJU

Že vrsto let se vrstijo v Gorici srednjeevropska kulturna srečanja, ki jih prireja revija »Iniziativa Isontina« in »Istituto per gli incontri mitteleuropei«. V dosedanjih izdajah so obravnavali raznovrstna kulturna vprašanja, ki so bila ali so skupna nekaterim srednjeevropskim narodom in zato so bili vsako leto prisotni na teh srečanjih znanstveniki in kulturniki raznih držav. Letošnje srečanje bo posvečeno goriškemu jezikoslovcu Graziadiju Isaiu Ascoliju, čigar 150-letnica rojstva poteka prav letos. Predavanja bodo v Attemsovi palači 24. in 25. novembra in bodo razdeljena na tri poglavja: Ascolijeva osebnost in njegovo mesto v italijanski kulturi in politiki, preučevanje romanistike, Ascolijeva metodologija. Sodelovali bodo številni univerzitetni profesorji, med katerimi tudi Marušič in Skubic iz Ljubljane ter Tekavčič iz Zagreba. V istih dneh bodo tudi odprli dokumentarno razstavo o tem goriškem jezikoslovcu.

POKLON ŽRTVAM V GONARSU

V nedeljo, 4. novembra, bo v Gonarsu skupen obisk grobnice na tamkajšnjem pokopališču. Najprej bo v cerkvi sv. maša za padle in žrtve druge svetovne vojne s pričetkom ob 15.30 in ob sodelovanju združenega pevskega zbora; sledil bo obisk grobnice na pokopališču, kjer bo počastitev žrtev in polaganje vencev. Na svečanost vabita slovenska župnija v Gorici in Zveza slovenske katoliške prosvete.

Odprtje razstave »Ambiente 3«

Preteklo soboto je bila na gospodarskem razstavišču Espomego v Gorici otvoritev sejma »Ambiente 3«, ki ga je organizirala goriška trgovinska zbornica. Svečanosti so se udeležili predstavniki goriške občinske in pokrajinske uprave, predsednik gospodarske zbornice, deželni odbornik za industrijo Rinaldi in zastopniki iz Nove Gorice in Slovenije. V dveh razstavnih halah sta na ogled pohištvo in oprema nad 70 razstavljalcev. Sejem je otvoril odbornik Rinaldi, ki je imel tudi daljši govor, v katerem je poudaril važno vlogo goriškega mesta pri vzpostavljanju vedno novih vezi z bližnjo republiko, in njegovo mesto v okviru naše dežele; v tem smislu je treba tudi

razumeti zadnje obveze deželnega odbora glede reševanja gospodarskih značilnosti Gorice. Spregovorila sta tudi predsednik gospodarske zbornice Delio Lupieri in odbornik Zucalli v imenu goriške občinske uprave. Govornika sta poudarila napore goriškega mesta in njegovih gospodarskih in političnih dejavnikov pri ustvarjanju takih pogojev, da se bo lahko Gorica pozitivno vključila v gospodarstvo naše dežele in celotnega srednjeevropskega prostora in v produktivno sodelovanje z bližnjo Jugoslavijo in ostalimi vzhodnimi državami. Ta odprtost goriškega mesta je prišla do izraza tudi ob tem sejmu, ki bo odprt do prihodnjega 4. novembra.

Pojasnilo

Spoštovano uredništvo,
v »Novem listu« z dne 18. oktobra 1979 je bil objavljen članek o občinski seji v Sovodnjah (z dne 28.9.1979), ki vsebuje, poleg nekaj netočnosti, tudi grobo neresnico.

Naj navedem najprej netočnosti: Svelovalci SSK se niso vzdržali ob glasovanju glede odobritve načrta za dela pri bivši tovarni Lacego (načrt je bil namreč soglasno odobren že na prejšnji seji), ampak ob glasovanju glede razlastitvenega postopka. Nadalje: ne vem o katerih točkah, ki niso bile navedene na dnevnem redu, naj bi bili isti svelovalci protestirali. Vse, kar je bilo pripravljeno za sklep, je bilo namreč postavljeno na dnevni red, ostalo pa je bilo kvečjemu predmet za vprašanja in odgovore.

Groba neresnica, ki meji na obrekovanje, pa je trditev, da so bili prispevki »... izročeni dijakom pred odobritvijo (nekateri celo po privatni poti...)«.

Predlog za dodelitev prispevkov dijakom je soglasno odobrila posebna komisija, v kateri je zastopana tudi SSK. Nato je občinski odbor z nujnostnim sklepom predlog odobril, ko pa je sklep postal pravomočen, je računovodski urad pripravil plačilne naloge, ki so bile, kot vedno, poslane občinskemu zakladniku za plačila. Občinski svet pa je na seji, o kateri je govor, odborov sklep soglasno potrdil.

Naj na koncu samo navedem, da je občinski knjigovodja v enem samem primeru, namesto da bi jih poslal po pošti, izročil sosedu nekaj pisemenih obvestil (menda pet) o izdanem plačilnem nalogu, da jih je posredoval študentom...

Avtorja članka pa za v bodoče vabim, da o sejah občinskega sveta in o delovanju uprave bolj verodostojno piše in naj ne zlorablja svobode tiska za vzbujanje nepotrebnih in neupravičenih sumov med bralci.

ŽUPAN

Jožef Češčut

Gospodu županu Češčutu se ni bilo treba sklicevati na zakon o tisku, če je hotel, da bi mu naš list objavil njegovo pojasnilo. To bi vseeno naredili ne glede na pisane paragrafe. Pisce članka prav gotovo ni hotel obrekovati nikogar in še najmanj g. župana Češčuta, o katerem je naš list do tedaj pisal — in to upravičeno — le »hvalnice«.

UREDNIŠTVO

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Gojitev kulta nasilja

Skoro vsi italijanski dnevniki posvečajo že več dni uvodnike ali dolge komentarje o uboju, ki se je zgodil na enem od rimskih nogometnih igrišč. Več kot upravičeno obsojajo to krvoločno in obenem neumno, nesmiselno dejanje, ki ga je zagrešil komaj osemnajstleten mladenič. Opozarjajo tudi na povezanost takoimenovanega političnega in zgolj kriminalnega nasilja, ki se ne more sklicevati na kako politično ali ideološko opravičilo. Zahtevajo stroge ukrepe proti terorizmu tudi na športnih igriščih. Marsikateri list se pritožuje nad splošnim zastrupljenjem ali bolje rečeno okuženjem italijanskega življenja z nasiljem in pravim terorizmom. Vendar pa le malokateri osvetli vzroke, iz katerih je prišlo do tega pojava. Mogoče bodo prinesli listi ka'šne članke o tem v prihodnjih dneh, ko bodo avtorji zadevo globlje in mirneje razmislili.

Eden izmed vzrokov, da sta se terorizem v vseh oblikah in nasilje na sploh tako razpasla, je nedvomno kult nasilja, ki ga že dolgo časa opažamo v vsem javnem življenju in predvsem tudi v kulturi. Mirno lahko rečemo, da danes lik, ki ni nasilen, sploh ni več mogoč niti v filmu, niti v televiziji, niti v romanu ali v drami. V politiki in sindikalnem življenju se postavljajo za vzgled samo ljudje, ki so uporabljali ali še uporabljajo nasilje za doseg svojih ciljev. Kar zadeva film, je dandanes kratkomalo nemogoč nosilec glavnega dogajanja — nekaj so mu rekli glavni junak, a tega naziva si ne zasluži več — ki ni nasilnež in ki je vsak hip pripravljen to dokazati. Ali je to kak gangster, ali vodja revolucije, ali kak boksar, ali slovit mafijec, ali kavboj, ali detektiv, ali mednarodni vohun, ali pustolovec, ali voditelj upornih sužnjev, ali skrivnostni morilec ali vampir. Če si še tako mučimo glavo, se najbrž ne bomo spomnili, da bi bil glavna oseba v kakem uspešnem filmu kak duhovnik ali časnikar ali kmet ali delavec, ki zna tudi delati in recimo plesati in dvoriti dekletom in ne samo vihteti stisnjeno pest in jo suvati komu v obraz.

Ni ga slovitega umora ali bančnega rop, pa katerem ne bi napravili filma, in glavni junaki v filmu so seveda morilci oziroma roparji, ne pa tisti, ki skušajo hudodelstvo preprečiti. Ti pri-

dejo na dogajanja šele v zadnjem hipu, navadno pa sploh prepozno. Filmi so napravljeni tako, da 95 odstotkov gledavcev drži z roparji. Lepa dekleta so zaljubljena samo v roparje in morilce — kvečjemu, da ostanejo na koncu na žalost gledavcev predčasne vdove. Toda morilci in roparji so vsaj padli v junaškem strelnem spopadu s policijo in to je lahko pravim ali nepravim vdovam v tolažbo in mil spomin, morda še poleg kakega milijončka, katerega jim je dal njihov ljubljeneec spraviti.

Mladi ljudje bi bili radi podobni takim filmskim »junakom«, ki so v vsakem primeru odlični strelci z revolverjem in znajo s pestjo pobiti človeka kot nič. Kdo se bo trudil, da bi bil npr. podoben sv. Frančišku Asiškemu ali senatorju Fanfaniju ali Craxiju ali materi Terezi iz Kalkute? Veliko lepše in predvsem veliko lažje je biti podoben kakemu slavnemu morilcu, roparju ali vlomilcu ali kaki call-girl. To je predvsem bolj interesantno. Komaj se zgodi kak kriminalni dogodek, filmske družbe kar tekmujejo, katera bo prej deponirala pri oblasteh pravico do snemanja takega filma.

Mladi znanstveniki lahko prebdijo vse noči nad knjigami in nad svojimi drobnogledi, nikdar ne bodo postali junaki kake filmske zgodbe, dokler ne bodo koga ubili ali se kako drugače izkazali kot nasilneži. Šele tedaj bodo postali jurekli v očeh javnosti.

Spričo takega vzdušja in mišljenja v široki javnosti, katere najnedolžnejši idol je nogometiš, ki zna fino brcati, ne pa recimo uspešen tehnik ali zdravnik, se ni mogoče čuditi, če poganja bujne cvetove nasilje in če se mladi zgladujejo po glavnih nosilcih kriminala. Saj so se tudi njihovi očetje in matere in njihovi bratje in sestre. Odslej bo gotovo še več mladih hodilo na nogometne tekme s pištolami in smrtonosnimi raketami v žepu. Saj je oboje v prosti prodaji, in če hoče postati kdo slaven, bo gotovo postal prej s tem, da izstrelji tako raketo komu v obraz, kakor pa s poštenim delom. Publicitete v časnikih, radiu in televiziji so deležni skoro samo mladi in stari kriminalci. In ženskam — če že ne vsem, pa mnogim — se vnamajo srca zanje.

JOŽKO ŠAVLI

PROTI SEVERU...

5

Pri mestu Žilina zavije Váh po dolini proti vzhodu. Ustavimo se, čaka nas kosilo. Po kosilu pa krenemo po dolini reke Kysuca, ki se izliva v Váh, in za mestom Čadca zapustimo Slovaško. Vstopimo na ozemlje republike Češke, s katero tvori Slovaška skupno zvezno državo. Republika Češka pa obsega tri zgodovinske dežele, nekdanje kraljestvo Češko, mejno grofijo Moravsko ter vojvodstvo Šlezijo. Naša skupina je tukaj vstopila na območje Šlezije oz. tistega njenega dela, ki ga je Marija Terezija še obdržala po nasledstveni vojni s Prusijo in je spadal pod češko krono.

Kmalu zatem pa smo že na poljski meji pri mestu Tešin, ki leži deloma na poljski strani in nosi

ime Cieszyn. Spet pregledovanje potnih listov in tri ure čakanja. Naša slovaška spremljevalka se poslovijo, dobimo novo, Poljakinjo, ki nas bo spremljala po Poljskem.

Srečanje s Poljsko. Poljska miselnost in poljski svet je za nas le nekaj drugačnega. Ne občutimo več tiste domačnosti, kot smo jo še na Slovaškem. Mogoče je tega kriv že sam poljski jezik in njegov pravopis? Napisov sploh ne moremo razbrati. Toda ne samo to. Poljaki slovanstvu ne pripisujejo kakega posebnega pomena. Največ jim pomeni prav lasten narod, njegova kultura, zgodovina in vernost ter razmere, v katerih živi. Odkar je v Rimu poljski papež, se jim zdi, da so do tega še toliko bolj

upravičeni ter ponosni na svoje poljsko poreklo. Toda vse to jim človek popolnoma privoščiti in pretirana zagledanost v poljstvo ne obstaja šele od izvolitve papeža Poljaka dalje.

Tudi naša poljska vodička je očitno mnenja, da nas kot »Italijane« najbolj zanimajo verske razmere njene domovine. Na poti proti Krakovu nam neprestano govori o poljskih božičnih in velikonočnih navadah. Še potem, ko jo nekajkrat opozorimo, da nismo Italijani in da so te navade znane večinoma tudi pri nas, ne more prav iz svoje zaverovanosti.

Da so do nas kot Slovencev na Poljskem čisto ravnodušni, doživljamo tudi kasneje. Znano jim je sicer, da obstojamo, kar je očitno. Tudi ne pričakujemo, da nam bodo zaradi kakega naivnega slovanstva kot vsedline preteklih časov padli okrog vratu, vendar pa smo le upali, da bodo občutili, kako smo jim le bliže kot drugi narodi neslovanskih jezikov. Toda vsaj jaz se ne morem znebiti vtisa, da bi bili

(Dalje na 7. strani)

55. svetovni dan varčevanja

31. oktobra 1979

VARČEVALCI: slovenski denarni zavodi na Tržaškem in Goriškem Vas vabijo in Vam nudijo najboljše pogoje

Hranilnica in posojilnica - Opčine

Kmečka banka - Gorica

**Kmečka in obrtna
posojilnica in hranilnica - Sovodnje**

**Kmečka in obrtna
posojilnica in hranilnica - Doberdob**

**Kmečka in obrtna
posojilnica in hranilnica - Nabrežina**

**Banca di Credito di Trieste
Tržaška kreditna banka - S.p.A. - Trst**

Proti Severu

celo raje videli, če bi bili res Italijani, katerim bi mogli, kot visoko kulturnemu in velikemu evropskemu narodu, za kar bi hoteli veljati tudi Poljaki, pokazati svojo poljsko kulturno bogastvo. Ravno ta prisiljenost pa nekoliko odbija, moti razpoloženje, posebno še, ker smo poprej pri Slovakih doživeli, da so nas kot Slovence ne le poznali, ampak so nas bili še posebej veseli.

Pozno zvečer je že, ko dospemo v Krakov. Nastanimo se v hotelu Holiday Inn, kjer nas čaka večerja. Postrežba je res imenitna. Ne vem, ali je ta mednarodna ameriška hotelska družba hotel samo zgradila in si dala nanj nabiti tudi svoje ime, poleg poljskega, zato da bi izgledalo, da je prodrla tudi v socialistične države, ali pa hotel tudi vodi in ga upravlja, kar pa je za podržavljeno poljsko gospodarstvo nemogoče. Ista družba je soudeležena tudi pri novem delu hotela Union v Ljubljani, toda jugoslovanska določila predvidevajo skoraj polovično tujo udeležbo na gospodarskih obratih. Udobne in prostorne so tudi hotelske sobe, s televizijo in radijskim sprejemnikom. Takšnega hotela poslej nismo več imeli. Vse pa pripada seveda državnemu turističnemu podjetju Orbisz.

Krakov, poljsko izvirno Kraków, kar se izgovarja »krakuf«. Sicer pa obstaja tudi nemški naziv Krakau, celo italijanski Cracovia, za to zgodovinsko poljsko mesto, kjer so dobili univerzo že leta 1364. Bil je prestolnica kraljevske Poljske do leta 1609, ko je bila prenesena v Varšavo, a je ostal do danes poljsko kulturnozgodovinsko središče. Po legendi naj bi mesto dobilo ime po mitičnem junaku z imenom Krak, ki ga je rešil pred krvoločnim zmajem.

Že pred letom tisoč je bilo tukaj močno središče trgovanja, saj vodijo mimo kraja stare trgovske poti

od Baltika v Sredozemlje in iz ukrajinskih step do zahodnoevropskih oceanskih obrežji. Nato zavlada nad več tukajšnjimi slovanskimi rodovi poljski knez Miazko iz rodu Piast in leta 966 sprejmejo Po'jaki krščanstvo. Krakov postane škofijski sedež. Rodbina Piastov vlada Poljski vse do leta 1370, za njimi pridejo ogrski Anjou, toda že od 1386 naprej dobijo poljski prestol litvanski Jagielonci in Poljska ter Litva sta pod eno krono. Od leta 1572 dalje volijo kralje izmed poljskega plemstva (szlachta), s čimer začne mogočna država slabeti in propadati, dokler si je leta 1795 dokončno ne razdelijo Rusija, Avstrija in Prusija.

Zgodovinsko središče Krakova je kraljevski grad Wawel, utrjen grič ob reki Visla. Na njem je stara kraljevska palača renesančnih oblik, toda ta dan je zaprta, ker je državni praznik — tridesetletnica ljudske republike. Ne bomo si mogli ogledati njenih dvoran ter svetovno poznanih gobelinov, katere so na začetku zadnje vojne uspeli rešiti pred Nemci in jih spraviti v Ameriko. Ob palači je tudi stolnica, kjer počivajo nekateri poljski kralji in tudi sveta Hedvika, poljska kraljica, ki je poročila litvanskega kneza Jagiela.

Nekdaj je Krakov obdajalo mogočno obzidje, saj je bil hudo izpostavljen napadom. Leta 1241 so ga Tatarji ob vdoru skoraj povsem porušili. Obzidja so pod avstrijsko upravo dokončno podrl in na njih mestu uredili parke. Od utrdb prejšnjega obzidja pa ostaja menda le znameniti Barbakan.

Stari, pravzaprav srednjeveški del mesta se teka na prostornem trgu, ki nosi ime Rynek. Na sredi je imenitna zgradba nekdanje tržnice, njej nasproti pa čudovita gotska stavba Marijine cerkve. Je nekaj edinstvenega s prednjima zvonikoma. Z najvišje line enega od njiju se opoldne zasliši glas trobentača, ki pa se nenadoma prekine. V spomin na čas tatar-

skega napada, ko je mestnega trobentača prebodla tatarska puščica. V bistvu dokaj preprosto in nič posebnega, toda ko človek izve za vsebino oziroma za simbol tega dejanja, ne more mimo brez občutka spoštovanja nad tolikšno zavestjo tega naroda.

Ta tradicionalnost, konservativnost, čut za preteklost, njene dogodke in vrednote mi celo ugaja, čeprav pogrešam pri Poljakih odprtosti do drugih narodov, razgledanosti in tistega svetovljanstva, ki je res lastno velikim narodom. Poljska zaverovanost vase je mogoče res nekaj boleznega, vendar ne popolnoma brez pomena. Nekaj, kar Slovincem gotovo manjka, saj določena mera zaverovanosti v svojo lastno zgodovinsko in kulturno pomembnost le utrjuje samozavest in varuje pred tem, da bi podlegli propagandi o tuji mogočnosti. Ne vem pa, ali so naši šolniki res tako zaverovani v šolske knjige in učne načrte, da ne podvomijo v resničnost trditve o tem, da smo bili Slovenci vedno le podlaga tujčevi peti, dekle in hlapci in podobno. Kaj takega bi lahko trdili tudi Poljaki o sebi, pravzaprav vsak narod, če bi uporabili enak ideološki model.

Ob Visli je ogromen travnik. Na njem so se zbrale množice ob obisku papeža Wojtila, poprej krakovskega nadškofa in kardinala. Oglejmo si tudi novo industrijsko mesto ob Krakovu, Nova Huta. Model socialističnega mesta, kot jih najdemo tudi po drugih vzhodnih državah, na Češkoslovaškem (Havírov), Madžarskem (Dunaujvaros) ali v Vzhodni Nemčiji (Eisenhüttenstadt). V Novi Huti so navzlic številnim oviram zgradili moderno novo cerkev. Na sredi nje se dviga Kristusov kip, preprosto, vendar izredno umetniško delo. Kripta pod cerkvijo pa je posvečena sodobni poljski zgodovini. Prikazani so najznačilnejši dogodki. Tudi kip svetniškega patra Maksimilijana Kolbe je tukaj.

(dalje)

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOOO 72 OOOO

Edevart je vzdignil vesla in dejal: »Niti enkrat ne zamaham več, če boš tako govorila!«

»Mož se je razjezil,« je zašepetala Haabjörg.

Mati se je temu zasmejala in razložila, da mož ni hud, temveč samo dober, samo preveč dober. Ná — zdaj slišimo slap,« je rekla, »tako bomo tam.«

»Slap?« je vprašala Haabjörg ob nezna ni besedi.

»Velika reka, ki strmo pada, dosti vode, dosti bele pene, o, to je krasno, le verjemi mi! Jutri pojdemo tja ...« Ko so zavili v zaliv in zagledali hiše, je vzkliknila Loviza Magreta: »Jej, kako je to majhno!« Majala je z glavo in strmela tja čez.

»Sem gremo?« je vprašala Haabjörg.

»Sem. Ne, kako je to majhno! Moj Bog, kako čudno je to spet videti, tak tako stoji tukaj!« Štela je zase: »Hiša, hlev, skedenj, drvarnica, pot k vodi, travniki. Pa zdaj so njive?«

»Da,« je odgovoril, »malo krompirja in žita.«

»Tod sem hodila in opravljala svoje delo in nisem poznala nič drugega, gledala sem na skalo, gledala v nebo, se ozirala po zalivu, pokladala živini, vsega sem bila vajena, dan mi je minil. Slišiš slap, Haabjörg? Šumi in šumi —«

»Lepo je tukaj!« je rekla Haabjörg.

Mati je ovila roke okoli nje in kliknila nervozno: »Se ti zdi? Pač, pač, tukaj je lepo!«

In vso pot do poslopij zgoraj je mrmrala zase, napolnjena s svojimi spomini, včasih s solzami v očeh, včasih smehljaje se: »Poglej, prav tule sem si zadržala tresko v nogo, in bila sem gibčna in dvajset let stara mo rala sem sestri in si izvleči tresko z zobmi!«

Niti besede o možu.

PETNAJSTO POGlavJE

Sredi noči stoji Haabjörg zunaj na dvorišču in kliče mater. Zbudila se je pod tujo streho in se čutila zapuščeno, zdaj stoji pod milim nebom v svoji beli srajčki, ki ji sega do členkov in nima nič drugega na sebi, rosa ji moči noge. Nekoliko sinjkaste svetlobe je — somračna svetloba, noč.

»Mamica!«

»Da!« odgovori mati iz senika. »Pojdi in spet leži, dete, takoj pridem!« In Loviza Magreta naglo smukne v nekaj obleke in stisne drugo pod pazduho.

Edevart ostane sam, splašen in potr, prvi trenutek se sramuje vstati tako neobleden, a nauči se od nje svobode in poskoči, jo potegne k sebi, jo poljubi in ji boža prsi.

»Ali sem bila sladka?« vpraša.

Njemu je čisto nemogoče govoriti o takih rečeh, nemogoče kaj takega priznati,

vsendar odgovori v svoji zadregi: »Da, hvala! In jaz?«

»Da, ti!« odgovori ona očarana in se smehlja.

»Tako te imam rad —«

»Mamica!« se oglasi na dvorišču.

»Moj Bog, še stoji tam!« zašepetala Loviza Magreta in odhiti ...

Rano zjutraj odvesla Edevart po živila in se vrne dopoldne z vsemi dobrotami: s svežim povejenim in soljenim mesom. Loviza Magreta je zopet vzhičena, izklada, je še bolj vzhičena, se mu zahvaljuje, pokliče Haabjörgo: »Zdaj si pa samo vse to poglej!«

Edevart, ponosen zaradi njene hvale, a nekam v zadregi: »Saj to ni nič proti temu, česar sta ve vajeni.«

(Dalje prihodnjič)

—o—

Kulturne novice

RADIO TRST A za Benečijo, Rezijo in Kanalsko dolino

V novi programski shemi je Radio Trst A med drugim namenil pomemben prostor tudi izrazu našega življa v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini, in to zlasti na področjih, kjer je slovensko narodnostno bistvo najbolj izpostavljeno in ogroženo. Potrebno je poudariti važnost neposrednega sodelovanja Slovencev videmske pokrajine, ki sami oblikujejo naslednje oddaje:

za Benečijo

NEDIŠKI ZVON, oddaja o Benečiji. Vsako nedeljo ob 10.30. Pripravlja Riccardo Ruttar.

POD MATAJURJEM, posebnosti in omika Nediških dolin. Vsako sredo ob 12.00. Pripravlja skupina »DOM«.

OKUOLE OGNJIŠČA - PRED STUDENCAN, snopič frač in muzike naših ljudi. Vsaka tretja nedelja v mesecu ob 14.05. Ponovitev naslednji dan ob 12.00 Pripravlja Luciano Chiabudini.

za Rezijo

NAS ANU ZUTRA - Danes in jutri, oddaja o Reziji. V soboto ob 12.00 vsakih 14 dni. Pripravlja Sergio Di Lenardo.

za Kanalsko dolino

BOM NAREDU ST'ZDICE ČJER SO VČAS' B'LE, glasnik Kanalske doline. V soboto ob 12.00 vsakih 14 dni. Pripravlja Mario Garjup.

RADIO TRST A oddaja na srednjem valu 305,9 m ali 981 Khz in na ultrakratkih valovih s frekvenčno modulacijo od 96,1 MHz do 103,9 MHz.

—o—

POJASNILO

Pojasnjujemo, da je zapis izpod peresa Leva Detele o Edvardu Kocbeku, ki je bil objavljen v Novem listu 27. septembra, oddajal radio Deutsche Welle iz Kölna. Z dovoljenjem tega radia je zapis natisnil naš list. Tudi zapis o gostovanju ljubljanske Drame na Dunaju, ki smo ga natisnili 25. novembra, je razširjeni sestavek oddaje v radiu Deutsche Welle — Glas Nemčije.

Uredništvo

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart. Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

Jadranski koledar 1980

z zbirko

Prežihov Voranc
DOBERDOB

Matjaž Kmecl
S PRIJATELJI
POD MACESNI

STENSKI KOLEDAR ZTT

Četrta knjiga v letošnji zbirki je nagrada za prednaročnike, ki naj izberejo eno od teh izdaj:

1. Branko Babič
LJUDJE IN BOJI NA KOZARI
2. Maksim Gaspari
MONOGRAFIJA
3. Bogdan Tekavčič
KAJ MORA MOŠKI VEDETI O SEBI IN ŽENSKI

Skupna vrednost zbirke po knjigarniški ceni 50.500 lir

CENA ZBIRKE V PREDNAROČILU **16.000 lir**

NAROČILA IN PREDPLAČILA

PREKO POŠTE z nakazilom 16.000 lir na tekoči račun št. 11/5374 za Založništvo tržaškega tiska, Ul. Montecchi 6, 34137 Trst. Navedite: »Za Jadranski koledar«, številko nagradne knjige in vaš naslov.

OSEBNO na upravi ZTT, Ul. Montecchi 6, Trst □ V Tržaški knjigarni, Ul. sv. Frančiška 20, Trst □ Na uredništvu Primorskega dnevnika, Ul. 24. maja 1, Gorica.
PREKO RAZNAŠALCEV PRIMORSKEGA DNEVNIKA, sporočite jim številko izbrane knjige.